

Sygn. akt: III AUa 927/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSO del. Magdalena Lisowska

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2014 r. w Łodzi

sprawy (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przy udziale M. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o objęcie ubezpieczeniem społecznym,

na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 8 marca 2013 r., sygn. akt: IV U 995/12,

1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w punkcie 2 (drugim) i ustala, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne M. K. nie podlegają uwzględnieniu następujące kwoty:

- **za grudzień 2009 roku – 15.000 (piętnaście tysięcy) złotych,**
- **za grudzień 2010 roku – 15.000 (piętnaście tysięcy) złotych,**
- **za grudzień 2011 roku – 28.000 (dwadzieścia osiem tysięcy) złotych;**

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. na rzecz M. K. kwotę 4.230 (cztery tysiące dwieście trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 927/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18.09.2012r. ZUS II Oddział w Ł. stwierdził, że M. K. podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę zawartej z płatnikiem składek (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. od dnia 1.06.1999r. i określił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie z tytułu zatrudnienia za lata 2009, 2010 i 2011.

W odwołaniu od powyższej decyzji (...) spółka z o.o. w S. wniosła o jej zmianę i określenie, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i chorobowe w grudniu 2009-2011 była każdorazowo kwota 5.700 zł oraz kwota

4.918,53 zł - na ubezpieczenie zdrowotne. W uzasadnieniu odwołania podniesiono, że zawarte umowy o dzieło były nieważne ex lege i nie wywoływały żadnych skutków prawnych. Ponadto tytułem do wypłaty wynagrodzenia z zawartych umów dla M. K. w grudniu 2009 - 2011r. były uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki w związku z pełnieniem funkcji członka zarządu.

Zainteresowana M. K. przyłączyła się do odwołania.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2013r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym:

(...) sp. z o.o. z siedzibą w S. została utworzona umową spółki z 27.10.1989r. Wspólnikami spółki są obecnie: M. K. - prezes zarządu, M. M. - członek zarządu i M. S. (1). Organem uprawnionym do reprezentacji spółki jest zarząd, przy czym podmiot może reprezentować dwóch członków zarządu. W skład zarządu wchodzi ponadto M. S. (2) - członek zarządu. Przedmiotem działalności spółki jest świadczenie usług medycznych - prowadzenie Niepublicznego Zespołu (...). M. K. jest zatrudniona przez spółkę na podstawie umowy o pracę na stanowisku kierownika (...) w S. od 1.06.1999r. na czas nieokreślony. W spółce nie funkcjonuje Rada Nadzorcza. Zgodnie z umową spółki zarząd jest organem wykonawczym, m.in. kieruje działalnością przedsiębiorstwa spółki i reprezentuje spółkę. Zarząd zajmuje się planowaniem rozwoju spółki, sytuacją ekonomiczną i finansową spółki, zakupami o znacznej wartości, inwestycjami budowlanymi. Nie ma podziału obowiązków między wspólnikami w spółce. Posiedzenia zarządu odbywają się średnio raz na kwartał. W 2009r. zarząd obradował w dniach: 17.01., 13 i 2.06., 13.08., 17.10. i 17.12. , w 2010r. - w dniach: 9.01., 9.04., 12.06., 11 i 30.12. , w 2011r. - w dniach: 26.02., 25.06 i 16.09. Uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 31.12.2008r. ustalono wysokość wynagrodzenia na rok 2009 w związku z powołaniem i pełnieniem funkcji członków zarządu: M. K. - 15.000 zł., M. M. - 24.000 zł. Kolejną uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 31.12.2009r. ustalono wysokość wynagrodzenia na rok 2010 w związku z powołaniem i pełnieniem funkcji członków zarządu: M. K. - 15.000 zł, M. M. - 24.000 zł i M. S. (2) - 24.000 zł. W dalszej kolejności uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 31.12.2010r. ustalono wysokość wynagrodzenia na rok 2011 w związku z powołaniem i pełnieniem funkcji członków zarządu: M. K. - 28.000 zł, M. M. - 28.000 zł i M. S. (2) - 28.000 zł. W dniach: 1.01. 2009r., 1.01.2010r. i 1.01.2011r. doszło do zawarcia umów o dzieło pomiędzy (...) sp. z o.o. z/ s w S. reprezentowaną przez M. M. i M. S. (2) - członków zarządu a M. K. na wykonanie dzieła polegającego na pełnieniu funkcji prezesa zarządu stosownie do uchwały Walnego Zgromadzenia, przez zwoływanie co najmniej raz na kwartał posiedzeń zarządu i udział w nich, przygotowanie w terminie do 30.06. Walnego Zgromadzenia Wspólników i przedłożenia na nim sprawozdania z działalności zarządu za ostatni rok, propozycji podziału zysku i nadzorowanie uchwał podjętych na Walnym Zgromadzeniu Wspólników. Za wykonanie umowy ustalono wynagrodzenie zgodnie z uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników.

W okresie od 8.03. do 8.05.2012r. została przeprowadzona kontrola płatnika składek (...) sp. z o.o. w S. w zakresie m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenie społeczne. W wyniku kontroli stwierdzono, że płatnik składek zawierając umowy o dzieło, dokonał czynności prawnych dysymulowanych, tj. stwarzając pozór dokonania jednej czynności prawnej (umowy o dzieło) w rzeczywistości zawarł inną czynność prawną - umowy zlecenia i osiągnięty z tego tytułu przychód należy włączyć do podstawy wymiaru składek łącznie z przychodem uzyskanym z tytułu umowy o pracę.

Zaskarżoną decyzją z dnia 18.09.2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że M. K. podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę z płatnikiem składek (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. od 1.06.1999r. Nadto w decyzji ustalono podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia z tytułu wykonywanej umowy o pracę w grudniu 2009r. i w grudniu 2010r. - w kwocie po 20.700 zł na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz w kwocie po 17.862,03 zł na ubezpieczenie zdrowotne i w grudniu 2011r. - 33.700 zł na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz w kwocie po 29.079,73 zł na ubezpieczenie zdrowotne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy, powołując się na treść art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych wywiódł, że zasadnicze znaczenie w niniejszej sprawie ma ocena, czy zawarte umowy wywołują skutek w zakresie ubezpieczeń społecznych, a nie - czy spełniają ustawowe przesłanki umowy o dzieło czy, jak wywodził organ rentowy, umowy zlecenia. Odwołując się do treści art. 65 §1 k.c. oraz art. 353¹ k.c. Sąd pierwszej instancji uznał, że między stronami doszło w sposób dorozumiany do zawarcia umów o dzieło. Sąd Okręgowy dostrzegając bezwzględną nieważność tych umów z uwagi na treść art. 210 k.s.h. w zw. z art. 58 § 1 k.c. uznał jednak, że doszło do ich zawarcia per facta concludentia. Zdaniem Sądu okoliczności sprawy wskazują jednoznacznie, że umowy o dzieło, aczkolwiek dotknięte nieważnością z uwagi na niewłaściwą reprezentację spółki, zostały oparte na ważnych i niekwestionowanych uchwałach Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników oraz zostały wykonane przez obydwie strony umowy i w tak ustalonych okolicznościach faktycznych winny rodzić skutki prawne, w tym w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych. Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu, stąd odwołanie od niej podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W apelacji strona powodowa zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie art. 60 k.c. poprzez przyjęcie, że oświadczenie woli w imieniu Spółki może złożyć podmiot, który nie istnieje, a w konsekwencji, iż doszło do zawarcia umów o dzieło pomiędzy (...) Sp. z o.o. a ubezpieczoną M. K. w sposób dorozumiany, pomimo braku podmiotu uprawnionego do złożenia oświadczenia woli;

2. naruszenie art. 210 § 1 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że umowa zawarta z naruszeniem art. 210 § 1 k.s.h. staje się ważna poprzez jej wykonanie;

3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c. poprzez:

a) dowolne ustalenie, iż pomiędzy (...) Sp. z o.o. a ubezpieczoną M. K. zostały zawarte umowy o dzieło, w sytuacji gdy po stronie Spółki nie istniał podmiot mogący złożyć skuteczne oświadczenie woli w jej imieniu, warunkujące zawarcie takowej umowy;

b) dowolne przyjęcie, że wynagrodzenie wypłacone M. K. za miesiące grudzień 2009, grudzień 2010 oraz grudzień 2011 w kwocie przekraczającej 5.700 zł podlegało ubezpieczeniu społecznemu: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, w sytuacji gdy jedyną ważną podstawą jego pobrania były uchwały Zgromadzenia Wspólników Spółki przyznające to wynagrodzenia z tytułu sprawowania funkcji Członka Zarządu skarżącej Spółki.

Powołując się na powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz skarżącej kosztów procesu za I i II Instancję według norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Rację ma strona apelująca wskazując, że w przedmiotowej sprawie skarżąca spółka, mogła wyrazić swoją wolę a tym samym złożyć oświadczenie woli, tylko poprzez radę nadzorczą lub pełnomocnika powołanego uchwałą zgromadzenia wspólników. Członek zarządu nie może reprezentować spółki w umowie z innym członkiem zarządu z mocy z art. 210 § 1 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c., co oznacza, że jego zachowanie nie można być oceniane jako zachowanie spółki. Tym samym w przedmiotowej sprawie nie można mówić, że skarżąca spółka złożyła oświadczenie woli w sposób dorozumiany ponieważ po stronie spółki nie było osoby, której zachowanie można by oceniać jako złożenie oświadczenia w sposób dorozumiany zgodnie z art. 60 k.c.

W art. 65 k.c. zostały określone ogólne dyrektywy wykładni oświadczeń woli, które stosuje się nie tylko w celu ustalenia ich treści, ale także w celu stwierdzenia, czy dane zachowanie było w ogóle oświadczeniem woli, czy dana czynność prawna doszła do skutku oraz jaki jest jej charakter prawny. W ramach dyrektyw płynących z art. 65 § 1 k.c. sąd dokonując wykładni oświadczenia woli bada również ważność czynności prawnej, w tym, czy osoba, która złożyła dane oświadczenie woli była do tego uprawniona. Sporne umowy zostały podpisane przez członków zarządu spółki prawa handlowego, będącymi jednocześnie współnikami spółki. Stąd też badając okoliczności, w których doszło do wyrażenia woli obu stron danej czynności prawnej, w tym przypadku umowy pomiędzy spółką a członkiem zarządu, należy sięgnąć do przepisów prawa handlowego. Po myśli art. 1 § 1 k.s.h. wszelkie sprawy dotyczące organizacji spółek prawa handlowego, w tym dotyczących organizacyjnej relacji pomiędzy organami spółki, a także czynności podejmowanych pomiędzy członkami zarządu a spółką reguluje Kodeks spółek handlowych. Natomiast zgodnie z art. 2 k.s.h. w sprawach określonych w art. 1 § 1 k.s.h., a zatem również sprawach dotyczących wewnętrznej organizacji spółki i czynności podejmowanych przez poszczególne organy spółki i nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Z treści tych przepisów wynika, że przy badaniu okoliczności, w których doszło do składania oświadczeń woli pomiędzy spółką a członkiem zarządu, zdolność do podejmowania czynności prawnych w imieniu spółki oceniamy według przepisów Kodeksu spółek handlowych, a treść czynności prawnej według przepisów Kodeksu cywilnego. W spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością stosownie do art. 210 § 1 k.s.h. w umowie między spółką a członkiem zarządu spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą współników. Zatem Kodeks spółek handlowych nie przewiduje możliwości zawarcia umowy cywilnoprawnej pomiędzy członkiem zarządu, a spółką reprezentowaną przez innego członka zarządu, jak również możliwości zawarcia umowy pomiędzy zgromadzeniem współników, a członkiem zarządu spółki. Umowy takie może zawierać wyłącznie rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą współników. Przepis art. 210 § 1 k.s.h. dotyczy zarówno umów związanych z pełnioną funkcją w zarządzie spółki, jak i umów zawieranych z członkami zarządu poza stosunkiem organizacyjnym. W tym miejscu dodać należy, że przepisy Kodeksu spółek handlowych w zakresie, w jakim nie odsyłają do możliwości odrębnych uregulowań w statucie spółki mają charakter przepisów bezwzględnie obowiązujących. Dlatego też sporne umowy (nazwane przez strony, które je podpisały umowami o dzieło) są umowami nieważnymi w rozumieniu art. 58 § 1 k.c., bowiem zostały zawarte w sposób sprzeczny z art. 210 k.s.h. Umowa zawarta pomiędzy spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, reprezentowaną przez członków zarządu a innym członkiem zarządu jest umową nieważną od dnia jej podpisania i nie rodzi żadnych skutków, w tym skutków wynikających z ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2013, poz. 1442 – j.t.). Umowa cywilnoprawna zaciągająca zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz członka zarządu tej spółki, będącego jednocześnie jej współnikiem, niezależnie od tego jak została nazwana w momencie składania oświadczeń woli, a która jest nieważna ze względu na niewłaściwą reprezentację spółki przy jej zawieraniu, nie może być konwalidowana przez fakt, że zgromadzenie współników spółki wiedziało o zawartej umowie i ją akceptowało. Z samego faktu wypłacenia członkowi zarządu wynagrodzenia na podstawie nieważnej umowy nie można wywieść skutku w postaci objęcia członka zarządu spółki obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi. Wynagrodzenie członka zarządu spółki wypłacone na podstawie nieważnej umowy nie wchodzi do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, gdyż umowa nieważna od samego początku nie rodzi obowiązku objęcia ubezpieczeniami społecznymi.

Skoro zatem oświadczenie woli w imieniu Spółki skutkujące zawarciem umów o dzieło nie zostało złożone w sposób ważny, to jedyną ważną podstawą wypłat wynagrodzenia mogły być tylko Uchwały Zgromadzenia Wspólników Spółki przyznające wynagrodzenie zainteresowanej z tytułu sprawowania funkcji członka zarządu odpowiednio z dnia 31 grudnia 2008r., 31 grudnia 2009 r., oraz 31 grudnia 2010r. Wynagrodzenie to zostało wypłacone tytułem powołania i pełnienia funkcji członka zarządu spółki (...) Sp. z o.o. na którą to funkcję składały się obowiązki: zwoływanie raz na kwartał posiedzeń zarządu i udział w nich, przygotowywanie sprawozdania z działalności zarządu za ostatni rok, rachunku zysków i strat, bilansu, propozycji podziału zysków, nadzorowanie realizacji uchwał podjętych na Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywanie pozostałych zadań leżących w kompetencji prezesa zarządu. Były to zatem obowiązki korporacyjne w spółce prawa handlowego kształtowane przepisami kodeksu spółek handlowych, które dodatkowo nie są tożsame z obowiązkami kierownika niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej, którą to funkcję w odniesieniu do (...) prowadzonego przez spółkę (...) pełniła M. K., i które kształtują uchylone przepisy ustawy o zakładach opieki

zdrowotnej a obecnie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej. Wynagrodzenie pobierane z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu spółki nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu, gdyż nie zostało wymienione w katalogu określonym w art. 6 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 ze zm.). W konsekwencji nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, z mocy art. 66 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych z środków publicznych nie podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, z mocy art. 104 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nie podlega składkom na Fundusz Pracy oraz na mocy art. 29 ustawy z dnia 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy nie podlega składkom na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

W orzecznictwie wielokrotnie podkreślano brak podlegania obowiązkowi ubezpieczeń wskazanymi wyżej ustawami w przypadku wynagrodzeń przyznanych uchwałami organów spółki dla członków zarządu czy też członków rad nadzorczych spółek prawa handlowego z tytułu wykonywania czynności związanych z obowiązkami korporacyjnymi. Członek zarządu jest powoływany i odwoływany uchwałą wspólników, nie jest to zatem powołanie wynikające z art. 68 Kodeksu pracy, a zatem nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2001r., sygn. akt I PKN 258/00, OSNP 2002, nr 23, poz. 565, wyroku z dnia 7 stycznia 2000r. sygn. akt I PKN 404/99, LexPolonica nr 347247.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w Łodzi, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, orzekając jak w punkcie pierwszym sentencji. O kosztach procesu za drugą instancję Sąd Apelacyjny w Łodzi na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, przy zastosowaniu stawek z § 6 pkt 4 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz. 461).